

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО»
КАФЕДРА «МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО ЕСТРАДИ»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

_____Сергєєнко О.М.
01 вересня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
ОСНОВИ ДИРИГУВАННЯ**

Рівень вищої освіти

Перший (бакалаврський)

Галузь знань

В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

Спеціальність:

В5 «Музичне мистецтво»

Освітньо - професійна програма **«Звукорежисура»**

Статус дисципліни

Обов'язкова

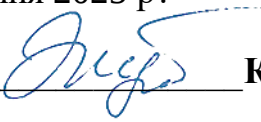
Київ 2025 р.

Робоча програма освітнього компоненту «**Основи диригування**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»**, спеціальності **В5 «Музичне мистецтво»**, освітньо-професійної програми «**Звукорежисура**».

Розробник: Ясюк Т.Л. – викладач-методист, викладач вищої категорії.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри «Музичне мистецтво естради»

Протокол № 1 від 30 серпня 2025 р.

Завідувачка кафедри **Карпенко-Боднарук Ж.Л.**

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом.	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: ESTS- 3;	Рік підготовки I, II	
Загальна кількість годин 90		
Модулів – 2. Змістових модулів – 4	Семестр	
	II, III	II, III
	Лекційні:	
	-	-
	Індивідуальні заняття:	
Тижневих годин для денної форми навчання: індивідуальних - 1.	32	8
	Практичні (семінарські)	
	-	-
	Лабораторні:	
	-	-
Вид підсумкового контролю: диференційований залік	Самостійна робота:	
Форма підсумкового контролю: Практичний показ Колоквіум	58	72

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

2.1. Метою викладання освітнього компоненту «Основи диригування» є набуття здобувачами вищої освіти теоретичних знань та навичок з техніки диригування, необхідних в практичній роботі звукорежисера, формування особистості диригента, який не тільки володіє необхідними технічними навичками, але є інтерпретатором вокального, інструментального твору, розкриває його художній зміст засобами диригентської майстерності.

Завдання дисципліни: навчити здобувачів освіти самостійно орієнтуватися в програмних вимогах курсу дисципліни «Основи диригування», вміти сформувати основні принципи диригування, навчити самостійної роботи над твором та аналізування партитури.

Після опанування освітнього компоненту «Основи диригування» здобувачі повинні:

знати:

- теорію диригування;

- основні прийоми з техніки диригування, основні завдання, що покладаються на диригента при виконанні творів;
- спеціальну музичну термінологію;
- програмний матеріал курсу.

вміти:

- диригувати твори в межах програми;
- використовувати теоретичні знання в процесі роботи звукорежисера;
- володіти прийомами показу характеру звуковедення, раптової зміни динаміки, штрихів, нюансування та агогіки

володіти:

- прийомами мануальної диригентської техніки;
- способами виразу диригуванням усіх засобів музичної виразності;
- музично-теоретичним аналізом творів які вивчаються

3. Передумови для вивчення освітнього компоненту

Передумовами вивчення освітнього компоненту «Диригування» є опанування таких освітніх компонентів (ОК) освітньої програми (ОП):

ОК 8 Сольфеджіо

ОК 9 Теорія музики

ОК 15 Концертмейстерський клас та методика акомпанементу

ОК 16 Клас ансамблю за видами

ОК 18 Історія світової естради

ОК 19 Історія української естради

ОК 24 Музично-творча діяльність (за видами)

4. Очікувані результати навчання

Відповідно до освітньої програми «Звукорежисура» вивчення освітнього компоненту «Основи диригування» забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН)

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Володіти методами та навичками оркестрової та ансамблевої гри (ансамблевого / хорового співу), репетиційної роботи та концертних виступів	ПРН 2
Демонструвати принципи та методики аналізу творів музичного мистецтва.	ПРН 3
Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію та сценарій аудіального відтворення	ПРН 5

Володіти базовими знаннями, практичними навичками в плануванні організаційної та творчої роботи музичних колективів для виконання професійних завдань	ПРН 10
Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.	ПРН 12
Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції / звукорежисерського мистецтва .	ПРН 18

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування освітнього компоненту «Основи диригування»:

Очікувані результати навчання з дисципліни

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Володіти методами та навичками оркестрової та ансамблевої гри (ансамблевого / хорового співу), репетиційної роботи та концертних виступів	ПРН 2
Демонструвати принципи та методики аналізу творів музичного мистецтва.	ПРН 3
Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію та сценарій аудіального відтворення	ПРН 5
Володіти базовими знаннями, практичними навичками в плануванні організаційної та творчої роботи музичних колективів для виконання професійних завдань	ПРН 10
Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.	ПРН 12
Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції / звукорежисерського мистецтва .	ПРН 18

ЗАГАЛЬНІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ФОРМУЮТЬСЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
Відповідно до освітньої програми, вивчення освітнього компоненту «Основи диригування», сприяє формуванню у
здобувачів вищої освіти програмних результатів навчання через такі компетентності: (ЗК – загальні СК - спеціальні)
Відповідність визначених Стандартом компетентностей дескрипторам НРК

Шифр	Назва компетентності	дескриптори НРК				Результати навчання
		Знання Зн1 Концептуальні знання набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень Зн2 Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності	Уміння Ум1 Розв’язання складних непередбачуваних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів	Комунікація К1 Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності К2 Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію	Автономія та відповідальність AB1 Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах AB2 Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб AB3 Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності	
	Інтегральна компетентність	Здатність розв’язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, звукорежисури, музичного оформлення та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.				ПРН 1, ПРН 2, ПРН 3, ПРН 5, ПРН 10, ПРН 12, ПРН 18
загальні (ЗК)						
ЗК 3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	AB1, AB2, AB3	ПРН 1, ПРН 2, ПРН 3, ПРН 5, ПРН 10, ПРН 12, ПРН 18
ЗК 4	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	AB1, AB2, AB3	ПРН 1, ПРН 2, ПРН 3, ПРН 5, ПРН 10, ПРН 12, ПРН 18
ЗК 5	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	AB1, AB2, AB3	ПРН 2, ПРН 3, ПРН 5, ПРН 10, ПРН 12, ПРН 18
ЗК 7	Здатність бути критичним і самокритичним.	Зн1, Зн2		К1, К2	AB1, AB2, AB3	ПРН 1, ПРН 2, ПРН 3, ПРН 5, ПРН 10, ПРН 12, ПРН 18

спеціальні (СК)						
СК 3	Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 2, ПРН 3, ПРН 5, ПРН 10, ПРН 12, ПРН 18
СК 4	Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва та звукорежисури	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 2, ПРН 3, ПРН 5, ПРН 10, ПРН 12, ПРН 18
СК 6	Здатність використовувати професійні знання та навички впроцесі творчої діяльності.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 2, ПРН 3, ПРН 5, ПРН 10, ПРН 12, ПРН 18
СК 8	Здатність використовувати професійні знання та навички під час спілкування з виконавцями, виконавськими колективами, диригентом, продюсером та іншими суб'єктами творчого процесу.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 2, ПРН 3, ПРН 5, ПРН 10, ПРН 12, ПРН 18
СК 9	Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 2, ПРН 3, ПРН 5, ПРН 10, ПРН 12, ПРН 18
СК 11	Здатність оперувати професійною термінологією.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 2, ПРН 3, ПРН 5, ПРН 10, ПРН 12, ПРН 18

СК 12	Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 2, ПРН 3, ПРН 5, ПРН 10, ПРН 12, ПРН 18
СК 13	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 1, ПРН 2, ПРН 3, ПРН 5, ПРН 10, ПРН 12, ПРН 18
СК 17	Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної, звукорежисерській діяльності.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 2, ПРН 3, ПРН 5, ПРН 10, ПРН 12, ПРН 18

5. Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з освітнього компоненту є:

Поточний контроль - це оцінювання засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу під час проведення лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять тощо.

Підсумковий (семестровий) контроль – це період підведення підсумків навчальної роботи здобувачів освіти протягом семестру.

Кожний блок змістових модулів має бути обов'язково оцінений.

Здобувач вищої освіти повинен позитивно скласти модульний (проміжний) контроль.

Контроль самостійної роботи – дозволяє виявити вміння здобувачів освіти орієнтуватися в інформаційних потоках, працювати з науковими джерелами, підбирати та узагальнювати матеріали, необхідні для вирішення визначеного кола завдань.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Поточний контроль. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів освіти. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, - так і здобувачами вищої освіти – для планування самостійної роботи. Особливим видом поточного контролю є колоквиум, підсумковий контроль за змістовими модулями.

Поточний контроль проводиться у формі:

- контроль на аудиторних заняттях
- усного опитування
- виступів здобувачів освіти при обговоренні теоретичних питань
- перевірка якості засвоєння практичних навичок: виконання технічних вправ; диригування програмного твору під супровід концертмейстера

Результат поточного контролю проведення оперативних заходів з метою оптимізації перебігу навчального процесу.

Оцінювання поточної діяльності проводиться на кожному занятті при засвоєнні кожної теми змістовного модуля. За поточну навчальну діяльність здобувачам вищої освіти виставляються бали за всі види діяльності, які в кінці вивчення змістового модуля сумуються.

Контроль засвоєння змістового модуля проводиться на останніх практичних заняттях вивчення тем.

До контролю модуля допускаються лише ті здобувачі вищої освіти, які виконали

всі види робіт, передбачених навчальною програмою (відпрацьовані пропущені заняття тощо).

Форма підсумкового семестрового (модульного) контролю: це підсумкове оцінювання навчальних досягнень здобувача освіти за семестр, що здійснюється у формі диференційованого заліку.

На підсумковий семестровий контроль виносяться питання та/або практичні завдання, що передбачають перевірку рівня володіння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу дисципліни в цілому та сформованості відповідних знань, умінь, навичок і набутих компетенцій як результатів опанування навчального курсу.

- **Теоретичною частиною модульного контролю** є колоквіум. Він має за мету мобілізувати здобувачів освіти на поглиблене вивчення дисципліни.
- **Творчий показ модульного контролю знань здобувачів освіти** – проводиться у супроводі концертмейстера.

Диференційований залік – здобувач вищої освіти вважається допущеним до семестрового диференційованого заліку, якщо він виконав усі види робіт, передбачені навчальним планом, та отримав позитивні оцінки за кожний змістовний модуль. Теоретичний контроль знань під час проведення диференційованого заліку може проводитись у вигляді співбесіди за завданнями теоретичного матеріалу певного періоду навчання та/або усного вибіркового опитування з питань тем самостійної роботи.

Оцінювання здійснюється відповідно до регламенту проведення контролю та критеріїв оцінювання.

Перелік завдань модульного контролю, критерії їх оцінювання, порядок і час проведення (перескладання/відпрацювання) даного виду контролю визначаються кафедрою, включаються до робочої програми освітнього компоненту й доводяться до відома здобувачів освіти на початку семестру. Графік проведення модульного контролю протягом перших двох тижнів семестру за підписом завідувача кафедри

Здобувач вищої освіти який за результатами модульного контролю отримав незадовільну оцінку зобов'язаний перескласти відповідний модуль до початку наступного модульного контролю.

Результати модульного контролю знань фіксується в індивідуальному плані здобувача освіти.

Перелік завдань модульного контролю, рекомендації до підготовки та критерії їх оцінювання, порядок і час проведення (перескладання/відпрацювання) даного виду контролю визначаються кафедрою та включаються та методичних рекомендацій викладача й доводяться до відома здобувачів освіти на початку семестру.

Графік проведення модульного контролю протягом перших двох тижнів семестру за підписом завідувача кафедри та розміщується на веб-сайті академії.

Засоби оцінювання: Засобом оцінювання та демонстрації результатів навчання є:

- усні опитування (питання колоквиуму);
- презентація результатів навчання (виконання вправ на мануальну техніку та завдань відповідно програми освітнього компоненту, диригування музичного твору за тематикою того чи іншого змістового модуля, показ робочих жестів);
- усний або письмовий аналіз програмних творів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1 Т1,2,3,4,5,6,7,8	СР	Змістовий модуль 2 Т9,10,11,12,13,14	СР	МК Д.З.	всього
30	10	30	10	20	100

МОДУЛЬ 2

Змістовий модуль 1 Т1,2,3,4,5,6,7,8	СР	Змістовий модуль 2 Т9,10,11,12,13,14	СР	МК Д.З.	всього
30	10	30	10	20	100

Т – теми програми освітнього компоненту, робота на індивідуальних заняттях

СР – самостійна робота

МК – модульний контроль знань (диференційований залік)

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	к-сть	макс. к-сть балів	к-сть	макс. к-сть балів
Виконання практичних завдань, вправ	5	25	5	25
Практична робота над музичними творами	4	20	4	20
Робота над теоретичним матеріалом	3	15	3	15
Виконання завдань самостійної роботи	4	20	4	20
Модульний контроль знань – диференційований залік	1	20	1	20
	17	100	17	100

Оцінювання практичного та теоретичного завдання змістового модуля

Оцінка в балах	Критерії оцінювання
5	Здобувач вищої освіти володіє прийомами техніки диригування. Виявляє самостійність і творче мислення у розкритті художньо-образного змісту твору, демонструє чіткість і ясність диригентських рухів, пластичність

	диригентського жесту, виразність міміки. В повному об'ємі володіє практичними навичками відповідно до програми вивчення освітнього компоненту. Досконало володіє фаховою термінологією. Самостійно здійснює аналіз результатів власної практичної діяльності. Здобувач вищої освіти володіє системою знань з теорії диригування, творчо застосовує їх у роботі. Глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією.
4	Здобувач вищої освіти володіє прийомами техніки диригування, демонструючи чіткість і ясність диригентських рухів, пластичність диригентського жесту, виразність міміки. При практичному показі допускає незначні помилки. Не досконало володіє фаховою термінологією. Не може самостійно здійснити аналіз результатів практичної діяльності. Здобувач вищої освіти володіє системою знань з теорії диригування, творчо застосовує їх у роботі. Вміє розкрити зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, допускає неточності у термінології.
3	Здобувач вищої освіти володіє основними прийомами техніки диригування. Виявляє розуміння змісту фахових понять і термінів. В процесі практичного показу не використовує в повному об'ємі диригентський апарат. Допускає значні технічні помилки у відтворенні музичного матеріалу, не може самостійно здійснити аналіз практичної діяльності. Здобувач вищої освіти відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень теоретичних питань. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу наукової та методичної літератури. допускає істотні неточності та помилки.
2	Здобувач вищої освіти володіє основними прийомами техніки диригування. Здатен продемонструвати лише окремі прийоми диригентської техніки. Практична робота не вивчена та потребує ретельного удосконалення. Здобувач вищої освіти не може здійснити аналіз практичної діяльності.
1	Здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань

Система бальних оцінок за темами вивчення змістового модулю оцінюється за шкалою **від 1 до 5 балів**. Кількість балів за роботу за практичним матеріалом, під час виконання самостійної та індивідуальної навчальної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- індивідуальні завдання;
- контрольне прослуховування

Оцінювання завдання самостійної роботи.

Контроль самостійної роботи. Зміст самостійної роботи над конкретною навчальною дисципліною визначається робочою навчальною програмою освітнього компоненту та методичними рекомендаціями викладача.

Завдання цього виду контролю спрямовані на:

- розвиток пізнавальних здібностей та творчої ініціативи здобувачів освіти;
- виховання самостійності, відповідальності та організованості;
- формування самостійного мислення, здібностей до саморозвитку, самовдосконаленням та самореалізації;
- опанування здобувачами вищої освіти елементів методики наукових досліджень.

Основними формами контролю самостійної роботи є:

- виконання науково-дослідних завдань
- рефлексивний контроль;
- індивідуальні співбесіди;
- колоквиум.

Підсумкова кількість балів, набрана здобувачем освіти за виконання чотирьох завдань самостійної роботи, також є однією із складових поточної успішності здобувачів освіти з освітнього компоненту.

Здобувач вищої освіти може набрати **максимум 20 балів** за виконання усіх видів самостійної роботи під час вивчення того чи іншого модуля. Кожне завдання самостійної роботи оцінюється за шкалою **від 1 до 5 балів**.

Оцінка в балах	Критерії оцінювання
5	Оцінюється робота здобувача освіти, який в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко опрацьовує теоретичний матеріал вільно володіє термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки. В повному об'ємі оволодів завданням змістового модуля.
4	Оцінюється робота здобувача освіти, який достатньо володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, опрацьовує теоретичний матеріал, володіє термінологією, але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки. В повному об'ємі оволодів завданням змістового модуля.
3	Оцінюється робота здобувача освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2	Оцінюється робота здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово,

	без аргументації та обґрунтування викладає окремі питання, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1	Завдання зроблено не вчасно. Здобувач вищої освіти допускає суттєві помилки, не володіє навчальним матеріалом.

Для самостійної роботи здобувачів освіти рекомендується відповідна наукова, спеціальна, хрестоматійна, періодична література. Навчальний матеріал освітнього компоненту, передбачений робочою програмою для засвоєння здобувачем освіти у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом із навчальним матеріалом, який відпрацьовувався під час проведення навчальних занять. Методичне забезпечення самостійної роботи здобувачів освіти передбачає засоби самоконтролю та використання інформаційних технологій. Методичні рекомендації організації самостійної роботи здобувача доводяться до відома здобувачів освіти на початку семестру.

Система нарахування додаткових балів

Додатково можуть отримати протягом семестру до 10 балів:

- За активну участь у науковій діяльності: виступи на наукових конференціях, готують наукові доповіді, беруть участь в їх обговоренні) що підтверджується сертифікатом
- За організацію навчальної діяльності у неформальній освіті (участь у вебінарах, курсах професійної підготовки, тренінгах) що підтверджується сертифікатом
- За бажанням здобувач освіти може отримати від викладача додаткове індивідуальне завдання для покращення рейтингового балу за модуль. До індивідуального завдання викладач може запропонувати тему з питань: диригентського мистецтва, розширення теоретичних базових знань з освітнього компоненту, самостійного аналізу підходів до розв'язання професійних питань, пов'язаних інтерпретацією програмних творів, знань з історії, мистецтвознавства, аналізу виконавського репертуару, комплексного вирішення конкретного фахового завдання, тощо.

Для оцінювання індивідуального завдання для здобувача, викладач повідомляє та/або пропонує тему завдання, встановлює терміни для виконання, роз'яснює систему оцінювання виконання такого завдання.

Здобувач самостійно опрацьовує завдання за усіма етапами роботи та в установлені терміни повинен здати завдання.

Оцінювання індивідуального завдання

Оцінка в балах	Критерії оцінювання
10	Завдання виконано в установлені терміни. Здобувач вищої освіти здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з заданої проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати презентацію, аналізувати факти, робити висновки.
9	Завдання виконано в установлені терміни. Здобувач вищої освіти здатний

	висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з заданої проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати презентацію, аналізує факти із незначними помилками, робити висновки.
8	Завдання виконано в установлені терміни. Здобувач вищої освіти здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з заданої проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати презентацію, аналізує факти із незначними помилками, у висновках є не точності.
7	Завдання виконано в установлені терміни. Здобувач вищої освіти висловлює власне ставлення до альтернативних міркувань з заданої проблеми із помилками, намагається самостійно та аргументовано викладати презентацію, але при цьому робить помилки, аналізує факти із незначними помилками, у висновках не притримується логічної послідовності
6	Завдання виконано із запізненням щодо установлених термінів. Здобувач вищої освіти намагається висловити власне ставлення до міркувань із заданої проблеми, допускає значні помилки, намагається аргументовано викласти матеріал, але при робить грубі помилки, аналізує факти із суттєвими помилками, у висновках не притримується логічної послідовності.
5	Завдання виконано із запізненням щодо установлених термінів. Здобувач вищої освіти намагається висловити власне ставлення до міркувань із заданої проблеми, допускає значні помилки, робота зроблена не самостійно, аналізує факти із суттєвими помилками, у висновках не притримується логічної послідовності.
4	Завдання виконано із запізненням щодо установлених термінів. Здобувач вищої освіти намагається висловити власне ставлення до міркувань із заданої проблеми, допускає значні помилки, робота зроблена не самостійно, не може проаналізувати викладений матеріал, у встановлених фактах робить помилки, у висновках не притримується логічної послідовності.
3	Завдання виконано не вчасно. Здобувач вищої освіти намагається висловити власне ставлення до заданої проблеми, допускає грубі помилки, робота зроблена не самостійно, не може проаналізувати викладений матеріал, у встановлених фактах робить суттєві помилки, не може викласти висновки заданої проблеми.
2	Завдання виконано не вчасно. Здобувачу вищої освіти складно висловити власне ставлення до заданої проблеми, допускає грубі помилки, робота зроблена не самостійно, не може проаналізувати матеріал, не може викласти факти за темою, плутає термінологію не може викласти висновки заданої проблеми.
1	Завдання виконано не вчасно. Здобувач вищої освіти не може викласти власне ставлення до заданої проблеми, робота зроблена не самостійно, викладений матеріал має грубі, суттєві помилки, не може навести приклади за темою роботи, плутає термінологію висновки заданої проблеми відсутні.

В разі якщо при врахуванні додаткових балів сума балів за модуль (семестр) буде перевищувати 100 балів, результати успішності буде дорівнювати 100.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю **Семестровий диференційований залік**

Вимоги до практичної роботи:

Диригентська майстерність здобувачів освіти в класі диригування передбачає наявність компетентності в галузі музичного мистецтва, а також спроможність до вираження індивідуальної естетичної позиції у процесі художньо-образного тлумачення музики. Провідними аспектами формування виконавської майстерності є емоційний, раціональний та технічний рівень здобувача освіти. Виконання практичного засвоєння матеріалу обумовлено активізацією творчої активності здобувача освіти – свідомої позиції з установкою на креативну діяльність, створення нового, опанування певних технічних завдань засобами художньої творчості.

При виконанні практичної роботи здобувачі повинні продемонструвати:

- наявність певного комплексу знань, умінь, навичок, загальної та фахової ерудиції, практичного виконавського досвіду для реалізації художнього результату мистецьке прочитання композиторського тексту, відчувати звукову перспективу, підпорядковувати звучання загальній художній меті;
- усвідомлення рівня відповідальності інтерпретатора за художню цілісність твору і різні етапи технічного опанування музичного тексту та його прочитання, уявлення про звуковий баланс окремих партій і груп, шляхи досягнення стильової та образної переконливості та достовірності;
- застосування в практичному показі переходів із одного емоційного стану в інший, розуміння значення кожної інтонації та фрази у побудові музичної форми, основи агогічних відступів, осмислення артикуляції, удосконалення ритму, збагачення технічної майстерності.

Вимоги до усної відповіді:

Під час роботи над матеріалами у підготовці до усної відповіді, здобувачі повинні грамотно підібрати необхідну літературу, пропрацювати її та записати у конспект з освітнього компоненту «Основи диригування» тези, якими будуть користуватись під час відповіді. Відповіді на задані теми повинні бути повними, з наведеними прикладами.

Усна відповідь передбачає різні рівні засвоєння матеріалу курсу освітнього компоненту «Основи диригування»:

1. Репродуктивний рівень – вміння передати, відтворити те, що вивчено.
2. Дієвий рівень – вміння застосувати отриманні знання щодо рішення типових задач освітнього компоненту.
3. Творчий рівень – вміння застосувати знання щодо інноваційних рішень та вирішень творчих задач.

Оцінювання семестрового модульного контролю знань здобувачів освіти

1. Виставляючи здобувачу вищої освіти ту чи іншу оцінку, педагог має ураховувати:
2. характер засвоєння вже відомого знання (рівень усвідомлення, міцність запам'ятовування, обсяг, повноту і точність знань);
3. якість виявленого здобувачем освіти знання (логіку мислення, аргументацію, послідовність і самостійність викладу, культуру мовлення);

4. ступінь оволодіння вже відомими способами діяльності, уміннями і навичками застосування засвоєних знань на практиці;
5. оволодіння досвідом творчої діяльності;
6. якість виконання роботи.

Оцінка в балах	Критерії оцінювання
15 – 20	Здобувач вищої освіти показує глибоке оволодіння практичним матеріалом, знання відповідної науково-методичної літератури, здатний висловити власне ставлення до різних міркувань з даної проблеми, проявляє вміння самостійно ілюструвати відповідні навички оркестрового диригування на навчальному матеріалі, обґрунтовано, з посиланнями на відповідні джерела, висвітлює питання колоквіуму, здатний робити самостійні узагальнення й висновки. Відвідування занять 100% (крім випадків за хворобою з наявністю лікарняного)
12 – 14	Здобувач вищої освіти на доброму рівні ілюструє диригентські навички, логічно, обґрунтовано, з посиланнями на відповідні джерела, висвітлює питання колоквіуму, здобувач вищої освіти проявив теоретичні вміння, але у диригентських жестах допущені незначні помилки, має місце недостатньої підготовленості при ілюстрації музичного матеріалу. Відвідування занять 90%
8 – 11	В практичному показі здобувач вищої освіти допускає помилки, недостатня підготовленість до видів контролю. Надає не вичерпну відповідь на теоретичні питання, має складності логічно, обґрунтовано відповісти на питання колоквіуму. Відвідування занять 85%
5 – 7	Здобувач вищої освіти допустив значні помилки в виконанні практичного завдання. На теоретичні питання надає не повну відповідь, не може розкрити теоретичний аналіз твору. Відвідування занять 70%
2 – 4	Здобувач вищої освіти припускається грубих помилок при ілюстрації практичного матеріалу. Плутає схему показу, не може розкрити художній задум твору, намагається аналізувати виконавські проблеми, робити певні висновки. Демонструє недостатній творчий підхід до вивчення практичного матеріалу. На теоретичні питання надає не повну відповідь. Допускає помилки у теоретичному аналізі твору. Відвідування занять 75%
1	Здобувач вищої освіти показав низький рівень знань та умінь при виконанні завдання. У практичній роботі – демонструє невідповідність жесту для показу засобів музичної виразності, непереконаливий у розкритті художнього образу твору. Обмежені знання теоретичного матеріалу. Відвідування занять 60%

Модуль вважається складеним, якщо здобувач вищої освіти набрав **від 60 до 100 балів**.

Загальний рейтинг з модуля (освітнього компоненту) **не перевищує 100 балів**.

Сума балів, накопичених здобувачем вищої освіти за виконання всіх видів поточних навчальних завдань (робіт) на індивідуальних заняттях та на підсумковому модульному контролі знань, свідчить про ступінь оволодіння ним програмою освітнього компоненту. Протягом вивчення модулю здобувачі вищої

освіти можуть набрати від 0 до 100 балів, що переводиться у національну шкалу оцінювання і відповідно у шкалу ECTS. Кількість балів відповідає певному рівню засвоєння освітнього компоненту.

Сума балів(R)	Шкала ECTS	Національна 5-ти бальна шкала	Визначення
90-100	A	5	відмінно
82-89	B	4	дуже добре
74-81	C		добре
64-73	D	3	задовільно
60-63	E		достатньо
35-59	FX	2	незадовільно з можливістю повторного перескладання
0-34	F		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням

Відвідування видів навчальних занять (крім консультацій) є обов'язковим для здобувачів, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу у Комунальному закладі вищої освіти Київської обласної ради «Академія мистецтв імені Павла Чубинського». Присутність здобувачів – це важливий критерій оцінювання результатів навчання, зважаючи на теоретичну і практичну складність освітнього компоненту. У випадку наявності довідки від лікаря призначається відпрацювання занять в інший час за індивідуальною програмою. За умови дистанційного навчання важлива присутність здобувача освіти під час онлайн-зустрічей у Google-Meet in Google Classroom, освітньої платформи Google Workspace for education.

Запізнення на фахові заняття є не припустимими.

Переоцінка завдань можлива протягом тижня після отримання оцінки на основі заяви на ім'я завідувача кафедри у письмовій формі. Після отримання заяви, завідувач кафедри протягом тижня створить комісію з переоцінки, яка після проведення аналізу роботи здобувача вищої освіти повідомить його про своє рішення.

Перескладання роботи здобувачів можлива протягом тижня після отримання оцінки на основі заяви у письмовій формі.

6. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

6.1. Зміст освітнього компоненту Теоретична підготовка

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1

Тема Особливості професії диригента.

Мета. Ознайомити із специфікою професії диригента в академічній та естрадній практиці. Показати взаємозв'язок диригентської діяльності та роботи звукорежисера. Розвинути навички аналітичного слухання, інтерпретації та технічної підтримки музичного процесу.

Завдання. Вивчити роль диригента як координатора музичного колективу.

Проаналізувати взаємодію диригента та звукорежисера під час концертів і записів. Осмислити значення диригентських жестів для роботи зі звуковим балансом. Розробити практичні вправи з мікшування та корекції звучання відповідно до диригентських вимог. Вивчити приклади роботи відомих диригентів у студійних та концертних умовах.

Зміст. Диригент (diriger) – спрямовувати, керувати. Це людина, яка керує колективом. Він проводить підготовчу роботу з виконавським колективом на репетиції, очолює його під час концерту, визначає темп, вказує на динамічні відтінки, показує вступ інструментам, надає твору, що виконується, художнього тлумачення. Таким чином він є керівником всієї комунікативної ланки, яка пов'язує виконання твору із слухачем. Диригування потребує вольових якостей, високої музичної обдарованості, тонкого слуху, почуття форми, ритму, музичної пам'яті. Професія диригента є найскладнішою та найвідповідальнішою. Диригент працює в особливих умовах. Його «інструмент» - це колектив виконавців. Основна відповідальність за виконання музичного твору полягає на одну людину – диригента. Він вирішує завдання, що виникають перед усіма виконавцями, а також управляє колективом виконавців.

Обговорення проблемних ситуацій (наприклад, різні інтерпретації твору та їх технічне відтворення).

Завдання для самостійної роботи. Підготувати коротку доповідь «Роль диригента у сучасному музичному процесі. Співпраця диригента зі звукорежисером». Прослухати та проаналізувати концертний запис (визначити диригентські особливості та їх вплив на звук). Виконання практичних завдань.

Очікувані результати. Здобувачі розуміють специфіку професії диригента та її значення для звукорежисури. Вміють аналізувати диригентські жести та інтерпретації у контексті технічної роботи. Розвивають навички слухового аналізу та практичного балансування звуку. Формують здатність до співпраці з диригентом у концертних та студійних умовах. Вміють застосовувати теоретичні знання у практичних завданнях звукорежисури.

Диригентський апарат.

Мета. Ознайомити з структурою та функціями диригентського апарату. Розкрити значення жестів, пози та міміки для комунікації з музичним колективом. Сформувати практичні навички володіння диригентським апаратом у навчальних та концертних умовах.

Завдання. Вивчити складові диригентського апарату (руки, корпус, голова, міміка, дихання). Осмислити роль психофізіологічних процесів у диригентській діяльності. Навчитися застосовувати диригентські жести для передачі темпу, динаміки, характеру музики. Розвинути здатність до концентрації та координації рухів. Відпрацювати базові диригентські схеми (двох-, трьох-, чотиридолльні).

Зміст. Диригентська техніка – це сукупність візуальних засобів та прийомів, за допомогою яких диригент впливає на виконавців. Опанування диригентською технікою – це фактично досконале володіння диригентським апаратом, який включає основні частини людського тіла. Отже диригування – це своєрідний

переклад звукового образу на зоровий.

Руки – основна та найбільш важлива частина диригентського апарату. Корпус – положення корпусу впливає на дихання диригента. Міміка – виконавцям необхідно бачити обличчя керівника. Ноги – при диригуванні забезпечують тверду опору для всього корпусу.

Вправи на диригентські схеми (2/4, 3/4, 4/4); робота над пластикою рук і корпусу; вправи на синхронізацію жестів і музичного тексту; моделювання ситуацій «диригент–ансамбль». Робота над темою на прикладах музичного матеріалу. Обговорення ролі невербальної комунікації у професії диригента.

Завдання для самостійної роботи. Опрацювати матеріал: складові диригентського апарату та їх функції. Вивчити та відпрацювати базові диригентські схеми. Виконати вправи на координацію рухів. Проаналізувати відеозапис роботи відомого диригента (зробити нотатки про використання апарату).

Очікувані результати. Здобувачі розуміють структуру та функції диригентського апарату. Володіють базовими диригентськими схемами та жестами. Вміють застосовувати апарат для передачі музичних параметрів. Розвивають навички невербальної комунікації з ансамблем. Формують здатність до самоконтролю та психофізіологічної концентрації.

Показ вступу, різні види замаху.

Мета. Ознайомити з технікою показу вступу та різними видами замаху. Сформувати навички чіткого й виразного диригентського жесту для початку твору. Розкрити значення замаху як засобу комунікації між диригентом і колективом.

Завдання. Вивчити основні види замаху. Осмислити роль замаху у створенні темпового та динамічного відчуття. Навчитися застосовувати замах залежно від характеру музики. Розвинути здатність до концентрації та точності у показі вступу. Відпрацювати практичні вправи на синхронізацію жесту та звучання.

Зміст. Для показу початку твору, епізоду, будь-якого моменту динамічного або ритмічного характеру, який повинен бути підкреслений при виконанні, диригент використовує певний підготовчий або попереджуючий жест – ауфтакт. Кожен жест, за допомогою якого диригент попереджає оркестр у тому чи іншому моменті, який повинен бути виконаний, є вираженням особливостей притаманних даному моменту. Тому ауфтакт повинен бути ясним, чітким та певним, щоб він був зрозумілим для виконавців у повному співвідношенні із задумом диригента. Ауфтаки бувають різними за значенням і за характером. Так, наприклад, тривалість і динаміка ауфтакту залежать від характеру музичного твору.

У випадках вступу на одну з долей такту ауфтакт береться на долю, яка була перед тією, з якої починається виклад, таким чином тривалість її дорівнює цілій долі такту. Складнішим є показ вступу на частину долі такту. В залежності від характеру твору необхідно зробити повштовхоподібний рух руки до наступної долі, на яку припадає показ частини долі.

Вправи на показ вступу у різних темпах; моделювання ситуацій «диригент–

ансамбль»; аналіз відеозаписів диригентських практик. Робота над темою на прикладах музичного матеріалу. Обговорення впливу замаху на якість звучання та взаємодію з колективом.

Завдання для самостійної роботи. Оформлення в конспекті питання конспект «Види замаху та їх застосування». Відпрацювати показ вступу перед дзеркалом у різних темпах і динаміках. Виконати вправи на координацію рухів (замах + вступ). Проаналізувати відеозапис роботи відомого диригента (зробити нотатки про використання замаху).

Очікувані результати. Здобувачі розуміють значення показу вступу та різних видів замаху. Володіють базовими техніками замаху та їх варіаціями. Вміють застосовувати замах відповідно до музичного характеру. Розвивають навички точності, концентрації та комунікації з ансамблем. Формують здатність до самоконтролю та аналітичного мислення у диригентській практиці.

Елементи диригентського жесту. Ауфтакт, його роль в процесі диригування.

Мета. Ознайомити з основними елементами диригентського жесту. Розкрити значення ауфтакту як підготовчого руху, що забезпечує точність вступу. Сформувати практичні навички використання ауфтакту для комунікації з ансамблем.

Завдання. Вивчити складові диригентського жесту (рухи рук, корпусу, міміка, дихання). Осмислити функцію ауфтакту як сигналу для початку звучання. Навчитися застосовувати ауфтакт у різних метроритмічних умовах. Розвинути здатність до точності та виразності у показі вступу. Відпрацювати вправи на синхронізацію ауфтакту з музичним текстом.

Зміст. До елементів диригентського жесту відносяться: ауфтакт, стремління, крапка, відображення. Для показу початку твору, епізоду, для показу любого моменту динамічного або ритмічного характеру, який повинен бути підкреслений при виконанні, диригент використовує певний підготовчий або попереджуючий жест – ауфтакт. Кожен жест, за допомогою якого диригент попереджує колектив у тому чи іншому моменті, який повинен бути виконаний, є вираженням особливостей притаманних даному моменту.

Види ауфтактів. Два види ауфтактів: підготовчий ауфтакт – у випадках вступу на одну з долей такту, ауфтакт береться на долю, що попередня, та з якої починається викладення, таким чином тривалість її дорівнює цілій долі такту. Не підготовчий ауфтакт – вступ на частину різних долей такту виконуються за допомогою тільки одного жесту, який спрямований у напрямку тієї долі з частини якої починається виконання.

Ауфтакт повинен бути ясним, чітким та певним, щоб він був зрозумілим для виконавців у повному співвідношенні з задумом диригента. Амплітуда диригентського жесту залежить від динаміки, темпу, характеру музики, показу вступів різним інструментам. Диригенту слід виховувати в собі почуття міри відносно амплітуди жесту, намагатися уникати занадто великих, розмашистих рухів. Жест повинен бути максимально виразним і економним.

Вправи на показ ауфтакту у двох-, трьох- та чотиридольних схемах; демонстрація

різних видів ауфтакту (короткий, широкий, енергійний, плавний); моделювання ситуацій «диригент–ансамбль». Робота над темою на прикладах музичного матеріалу. Обговорення ролі ауфтакту у створенні точності та впевненості ансамблю.

Завдання для самостійної роботи. Конспект «Елементи диригентського жесту та їх функції». Відпрацювати показ ауфтакту перед дзеркалом у різних темпах і динаміках. Виконати вправи на координацію рухів із метрономом (ауфтакт + вступ). Проаналізувати відеозапис роботи відомого диригента (зробити нотатки про використання ауфтакту).

Очікувані результати. Здобувачі розуміють структуру диригентського жесту та роль ауфтакту. Володіють базовими техніками показу ауфтакту. Вміють застосовувати ауфтакт відповідно до музичного характеру та метроритму. Розвивають навички точності, концентрації та комунікації з ансамблем. Формують здатність до самоконтролю та аналітичного мислення у диригентській практиці.

Змістовий модуль 2

Метр. Розмір. Види розмірів. Тривалості нот.

Мета. Ознайомити з поняттями метру, розміру та тривалостей нот у контексті диригентської практики. Розкрити значення метроритмічної організації для точності диригентського жесту. Сформувати навички показу різних розмірів та відтворення тривалостей нот у процесі диригування. Застосування функцій рук при показі тривалостей нот.

Завдання. Вивчити поняття «метр» та «розмір» у музичній теорії та диригуванні. Ознайомитися з основними видами розмірів (простими, складними, змішаними). Навчитися застосовувати диригентські схеми для відтворення різних розмірів. Засвоїти систему тривалостей нот та їх співвідношення у різних метричних структурах, застосування функцій рук при показі різних тривалостей нот. Розвинути навички точності та виразності диригентського жесту.

Зміст. Метр - порядок чергування опорних та неопорних, рівних за тривалістю долей, система організації музичного ритму. Вираження того чи іншого метру в певних ритмічних одиницях, називається тактовим розміром. За принципом об'єднання долей у такті розрізняються три види розмірів. Прості розміри - ті, які мають одну сильну : $2/16$; $2/8$; $2/4$; $2/2$ чи $3/16$; $3/8$; $3/4$; $3/2$. До складних відносяться метри, які мають крім сильної долі, відносно сильні. Вони складаються з двох або більше однорідних метричних груп: $4/16$; $4/8$; $4/4$; $4/2$; $6/8$; $6/4$; $9/16$; $9/8$; $9/4$; $12/16$; $12/8$; $12/4$. Мішані розміри - складаються з двох або більше неоднорідних простих метричних груп: $5/4$; $7/4$; $11/4$.

Вправи на показ двох-, трьох- та чотиридольних схем; диригування ритмів у різних розмірах; читання нотних прикладів із різними тривалостями; виконання коротких уривків у простих і складних розмірах. Робота над темою на прикладах музичного матеріалу. Обговорення ролі метру та тривалостей у створенні музичної виразності та точності ансамблю.

Завдання для самостійної роботи. Конспект «Метр і розмір у диригуванні. Види

розмірів». Відпрацювати показ диригентських схем у різних розмірах. Виконати вправи на ритмічне читання та диригування. Проаналізувати нотний текст (визначити метр, розмір, тривалості основних ритмічних фігур). Підготувати коротку презентацію з прикладами творів у різних розмірах.

Очікувані результати. Здобувачі розуміють поняття метру, розміру та тривалостей нот у процесі диригування. Володіють навичками показу різних диригентських схем. Вміють співвідносити тривалості нот із метричними одиницями та відтворювати їх у жесті. Розвивають ритмічне відчуття та здатність до точного відтворення музичного тексту. Формують здатність до аналітичного мислення та практичного застосування теорії у диригентській діяльності.

Показ зняття звучання в кінці твору.

Мета. Ознайомити з технікою завершення звучання у диригентській практиці. Сформувати навички чіткого та виразного показу зняття звучання. Розкрити значення жесту завершення як сигналу для ансамблю та слухачів.

Завдання. Вивчити основні способи показу видів зняття звучання. Осмислити роль жесту завершення у створенні художньої цілісності твору. Навчитися застосовувати різні варіанти зняття звучання залежно від стилю та характеру музики. Розвинути здатність до концентрації та точності у фінальному жесті. Відпрацювати вправи на синхронізацію жесту та завершення звучання ансамблю.

Зміст. Якість зняття звучання визначається одночасним припиненням звучання за повним погодженням виконавців в динаміці й штрихах при знятті. Все це залежить від диригента, від прийому, яким він демонструє показ припинення звучання. Жест повинен бути чітким, точним за часом, певним по динаміці, максимально відповідати характеру закінчення музики.

У диригуванні використовуються три види зняття: за схемою. Жест зняття має напрям малюнку метричної схеми (до напрямку долі, на котрій припиняється звучання); від себе. Жест, який знімає звучання на останній долі, має вигляд більш чи менш округлої форми (в залежності від темпу, характеру, динаміки твору); до себе. В практиці часто зустрічається те, що остання доля заповнена звучанням (восьмі, шістнадцяті), використовується рух жесту від себе.

Вправи на показ різних видів завершення звучання; демонстрація різних видів зняття; моделювання ситуацій «диригент–ансамбль»; аналіз відеозаписів диригентських практик (звернення уваги на фінальні жести). Робота над темою на прикладах музичного матеріалу. Обговорення впливу жесту завершення на якість звучання та емоційне сприйняття твору.

Завдання для самостійної роботи. Конспект «Види зняття звучання та їх застосування». Відпрацювати показ завершення звучання у різних темпах і динаміках. Виконати вправи на координацію рухів (зняття звучання після заданої кількості тактів). Проаналізувати відеозапис роботи відомого диригента (зробити нотатки про використання жесту завершення). Відпрацювання завдань аудиторної роботи

Очікувані результати. Здобувачі розуміють значення показу завершення звучання у диригентській практиці. Володіють базовими техніками зняття

звучання та їх варіаціями. Вміють застосовувати фінальний жест відповідно до музичного характеру, місця зняття в музичному творі. Розвивають навички точності, концентрації та комунікації з ансамблем. Формують здатність до аналітичного мислення та художньої інтерпретації у диригентській діяльності.

Темпи, ознайомлення з основними видами темпів.

Мета. Ознайомити з основними видами музичних темпів (повільні, помірні, швидкі). Розкрити значення темпу для музичної виразності та ансамблевої точності. Сформувати навички показу різних темпів у диригентському жесті.

Завдання. Вивчити класифікацію темпів (Largo, Adagio, Andante, Moderato, Allegro, Presto). Осмислити роль темпу у створенні музичного образу. Навчитися застосовувати диригентські схеми для передачі різних темпів. Розвинути здатність до точності та виразності у показі темпу. Відпрацювати вправи на синхронізацію диригентського жесту з метрономом.

Зміст. Темп (з італійського *tempo* - час) – швидкість, з якою виконується музичний твір. Точний темп визначають за допомогою метронома. Темпи поділяються на повільні, помірні, швидкі. При уповільненні темпу рух рук уповільнюється. При уповільненні темпу – поступового розширення амплітуди руху.

Вправи на показ повільних, помірних та швидких темпів; демонстрація зміни темпу у диригентському жесті; моделювання ситуацій «диригент–ансамбль» при вивченні музичного матеріалу; аналіз відеозаписів диригентських практик (звернення уваги на темпові жести). Обговорення впливу темпу на художню виразність та ансамблеву точність.

Завдання для самостійної роботи. Конспект «Основні темпи та їх позначення». Відпрацювати показ темпів перед дзеркалом (повільний, середній, швидкий). Виконати вправи на координацію рухів із метрономом (зміна темпу). Проаналізувати відеозапис роботи відомого диригента (зробити нотатки про використання темпових жестів). Відпрацювання завдань аудиторної роботи. Скласти таблицю «Темп ↔ диригентський жест ↔ музичний приклад» (наприклад: Largo — широкий жест, Allegro — енергійний жест).

Очікувані результати. Здобувачі розуміють класифікацію темпів та їх значення у музиці. Володіють техніками показу темпів у диригентському жесті. Вміють застосовувати темпові жести відповідно до музичного характеру. Розвивають навички точності, концентрації та комунікації з ансамблем. Формують здатність до аналітичного мислення та художньої інтерпретації у диригентській діяльності.

МОДУЛЬ 2

Змістовий модуль 3

Тема. Функції рук.

Мета. Ознайомити з функціями рук у диригентському апараті. Розкрити значення позицій рук для точності та виразності диригентського жесту. Сформувати навички показу акцентів та синкоп у диригуванні. Розвинути здатність до комунікації з ансамблем через пластичність і виразність рук.

Завдання. Вивчити основні функції рук диригента: ритмічна, динамічна, артикуляційна, комунікативна. Ознайомитися з базовими позиціями рук (висока, середня, низька). Засвоїти техніку показу акценту (різкий, енергійний жест) та синкопи (зміщення акценту). Навчитися координувати рухи рук із музичним текстом. Розвинути навички точності та виразності у показі складних ритмічних структур.

Зміст. Права рука – тактуюча, відбиває долю, вона зобов'язана постійно давати інформацію оркестрантам про долю такту в даний момент, організує весь диригентський процес, відмічає розмір твору, веде сітку тактування, визначає темп, керує інструментальним супроводом. Ліва рука – показує нюанси, діє більш вільно поза тактуванням, часом допомагає правій, але більш зайнята показом динамічних відтінків, показ вступів інструментам, варіативність положень кисті та пальців лівої руки здатна передавати образні відтінки різнохарактерних звукових комбінацій.

Позиції рук диригента.

Середня – робоча позиція рук, висока позиція рук, низька позиція рук.

Акцент. Синкопа.

Акцент – (від латинського *accentus* - наголос) - виділення, підкреслення. Акценти, в залежності від характеру музики, бувають різними за колоритом – м'які, помірні, різкі. Тому кожен акцент слід показувати належним жестом.

Синкопа. – зміщення опорного звуку з сильної долі такту на слабку. Відображаючи синкопу в диригентському жесті, слід пам'ятати, що рух руки повинен бути енергійним, мати різке, швидке відображення, характер жесту – пружний.

Вправи на показ різних позицій рук; демонстрація акценту у диригентському жесті; вправи на показ синкопи (зміщення акценту у жесті). Відпрацювання завдань на музичному матеріалі; моделювання ситуацій «диригент–ансамбль»; аналіз відеозаписів диригентських практик (звернення уваги на жести рук). Обговорення ролі рук у створенні музичної виразності та точності ансамблю.

Завдання для самостійної роботи. Конспект «Функції рук диригента та їх застосування». Відпрацювати показ позицій рук. Виконати вправи на показ акцентів у різних темпах і динаміках. Відпрацювати показ синкопи у диригентському жесті (з метрономом). Проаналізувати відеозапис роботи відомого диригента (зробити нотатки про використання рук для акцентів та синкоп). Скласти таблицю «Функція руки ↔ практичний приклад у диригуванні».

Очікувані результати. Здобувачі розуміють функції рук диригента та їх значення у процесі диригування. Володіють базовими позиціями рук та технікою їх застосування. Вміють показувати акценти та синкопи у диригентському жесті. Розвивають навички точності, концентрації та комунікації з ансамблем. Формують здатність до аналітичного мислення та художньої інтерпретації у диригентській діяльності.

Тема. Фермата, види фермат. Засоби їх організації в жесті диригента.

Мета. Ознайомити з поняттям фермат та їх видами. Розкрити значення фермат у

музичному творі як засобу виразності та драматургії. Сформувати навички показу фермат у диригентському жесті. Навчити застосовувати різні засоби організації фермат залежно від стилю та характеру музики.

Завдання. Вивчити поняття «фермата» та її функції у музичному тексті. Ознайомитися з видами фермат. Засвоїти техніку показу фермат у диригентському жесті (руки, корпус, міміка). Навчитися координувати жест із ансамблем при виконанні фермат. Розвинути навички виразності та концентрації у показі зупинок і завершень.

Зміст. Фермата – знак, який збільшує на непевний період звучання ноти, акорду або паузи.

Щоб поставити фермату, треба врахувати не тільки місце в творі, але й характер даного епізоду, темпу, стилю твору.

Всі фермати можна поділити на дві групи: фермата, яка не пов'язана з подальшим виконанням твору та завершує музичну думку. Така фермата в диригуванні зветься **знімаюча**; фермата, яка пов'язана з подальшим викладенням і лише припиняє музичну думку. Така фермата називається **перевідна**.

Вправи на різні види фермат зручно виконувати за чотирьохдольною схемою. Відпрацювавши вправи за чотирьохдольною схемою, можна використовувати і інші вже вивчені схеми.

Вправи на показ видів фермат; демонстрація жестів для драматичних та завершальних фермат; моделювання ситуацій «диригент–ансамбль»; аналіз відеозаписів диригентських практик (звернення уваги на показ фермат). Обговорення ролі фермат у створенні музичної виразності та драматургії.

Завдання для самостійної роботи. Конспект «Фермата та її види». Відпрацювати показ фермат перед дзеркалом у різних темпах і динаміках на прикладах музичного матеріалу. Виконати вправи на координацію рухів із метрономом (зупинка на ферматі). Проаналізувати відеозапис роботи відомого диригента (зробити нотатки про використання фермат).

Очікувані результати. Здобувачі розуміють поняття фермат та їх види. Володіють базовими техніками показу фермат у диригентському жесті. Вміють застосовувати фермат відповідно до музичного характеру та драматургії твору. Розвивають навички точності, концентрації та комунікації з ансамблем. Формують здатність до аналітичного мислення та художньої інтерпретації у диригентській діяльності.

Тема. Принципи показу 6,8,9,12-дольних розмірів у швидкому (помірному) та повільному темпах

Мета. Ознайомити студентів із особливостями диригування багатодольних розмірів (6, 8, 9, 12). Розкрити відмінності показу цих розмірів у швидкому (помірному) та повільному темпах. Сформувати навички скороченого та розгорнутого показу складних метрів. Розвинути здатність до точності, виразності та економності диригентського жесту.

Завдання. Вивчити принципи показу складних розмірів у диригентському жесті. Осмислити узагальнення долей у швидкому темпі та деталізація долей у

повільному темпі. Навчитися застосовувати різні диригентські схеми залежно від темпу та характеру музики. Розвинути навички координації рухів рук у складних метричних структурах. Відпрацювати вправи на синхронізацію жесту з ансамблем у складних розмірах.

Зміст. Вивчення метричних схем найбільш раціональніше починати з вивчення чотирьохдольної метричної схеми крім того чотирьохдольна метрична схема є основою для побудови інших схем.

При диригуванні шістидольного метра в основу береться чотирьохдольна схема з дробленням її першої та третьої долі. В даному випадку 4-дольна схема дає можливість рухом руки від себе підкреслити відносно сильну долю. Відповідно при диригуванні жест, який подвоює основні долі значно пасивніше останніх.

Тактування 6-дольного метра за схемою, яка відмічає кожен такт, застосовується у повільному темпі.

У швидкому темпі 6-дольний метр тактується за 2-дольною схемою. Таким чином кожна доля схеми об'єднує три рахівні одиниці

9-дольна схема відбувається шляхом потроювання долей за 3-дольною схемою.

Сильні та відносно сильні долі підкреслюють більш активним жестом:

9-дольна схема у швидкому темпі – диригується «на 3»

12-дольна схема відбувається шляхом потроєння кожної долі за 4-дольною схемою. Всі сильні та відносно сильні долі підкреслюються більш активним жестом

12-дольна схема у швидкому або помірному темпі – диригується «на 4».

Вправи на показ $6/8$, $9/8$, $12/8$ у повільному та швидкому темпі; моделювання ситуацій «диригент–ансамбль»; аналіз відеозаписів диригентських практик (звернення уваги на багатодольні схеми). Обговорення ролі темпу у виборі диригентської схеми та впливу на ансамблеву точність.

Завдання для самостійної роботи. Конспект «Принципи показу складних розмірів у різних темпах». Відпрацювати показ $6/8$, $9/8$, $12/8$ у швидкому та повільному темпі. Виконати вправи на координацію рухів із метрономом (скорочений та розгорнутий показ). Проаналізувати нотний текст із складним розміром (визначити темп і вибрати відповідну схему показу). Відпрацювати диригування на прикладах складних розмірів в музичному матеріалі.

Очікувані результати. Здобувачі розуміють принципи показу складних розмірів у диригентському жесті. Володіють технікою показу складних розмірів залежно від темпу. Вміють застосовувати диригентські схеми відповідно до музичного характеру та метроритму. Розвивають навички точності, концентрації та комунікації з ансамблем. Формують здатність до аналітичного мислення та художньої інтерпретації у диригентській діяльності.

Тема. Динаміка, основні види динамічних відтінків. Штрихи, види штрихів, показ їх у диригуванні.

Мета. Ознайомити з поняттям динаміки та її відтінків у музичному творі. Розкрити значення штрихів (легато, стакато, маркато тощо) для виразності виконання. Сформувати навички показу динамічних відтінків та штрихів у диригентському жесті. Розвинути здатність до комунікації з ансамблем через

виразність рухів рук.

Завдання. Вивчити основні динамічні відтінки (pp, p, mp, mf, f, ff, crescendo, diminuendo). Ознайомитися з видами штрихів (легато, стакато, маркато, тенуто, акцент). Засвоїти техніку показу динаміки у диригентському жесті (амплітуда руху, пластика, міміка). Навчитися застосовувати різні позиції рук для передачі штрихів. Розвинути навички точності та виразності у показі динаміки й артикуляції.

Зміст. Ньюанс - (франц. nuance відтінок). Засіб при застосуванні ньюансів визначається музичною формою, фразуванням виконавчого твору, а також індивідуальними особливостями виконавського стилю артиста.

Динаміка - (греч. сила) - ґрунтується на використанні різної сили звучання, їх раптової чи поступової зміни, виділенні окремих звуків. В диригуванні динаміка – найважливіший засіб виразного виконання в розкритті емоційного змісту твору.

Динамічні відтінки. Динамічна шкала. Crescendo - поступове збільшення звуку.

Diminuendo - поступове послаблення звуку. Запис в нотному тексті.

Досягнення рівномірності, поступовості у цих переходах від більшої сили звучання до меншої та навпаки.

Subito forte – (sf) - різко, раптово голосно; Subito piano-(sp)- різко,раптово тихо.

Показ subito piano. Перехід від forte до subito piano відбувається шляхом раптового зменшення об'єму жесту. Рух повинен бути досить активним та стрімким, енергійним, підкреслюючи ледь помітну зупинку руки, наступним жестом відтворюємо рух руки відповідно піано. Показ subito forte. Для показу subito forte застосовується раптовий, стрімкий рух, який підкреслює енергійним поштовхом відмічену долю.

Штрих – (нім. strich) – прийом зволікання звуку. Штрих надає звучанню різного характеру та забарвлення. Вибір штрихів визначається змістом твору що виконується, художнім замислом, пов'язаним з фразуванням.

Вправи на показ динамічних відтінків; демонстрація жестів для легато та стакато; вправи на показ акцентів та маркато; моделювання ситуацій «диригент–ансамбль» (робота з групою студентів); аналіз відеозаписів диригентських практик (звернення уваги на динаміку та штрихи). Обговорення ролі динаміки та штрихів у створенні музичної виразності.

Завдання для самостійної роботи. Конспект «Основні динамічні відтінки та штрихи». Відпрацювати показ crescendo та diminuendo. Виконати вправи на показ легато та стакато у різних темпах. Супроводжувати відпрацювання матеріалу сольфеджуванням. Проаналізувати відеозапис роботи відомого диригента (зробити нотатки про використання динаміки та штрихів). Скласти таблицю «Динамічний відтінок ↔ диригентський жест ↔ музичний приклад».

Очікувані результати. Здобувачі розуміють поняття динаміки та штрихів у музичному творі. Володіють базовими техніками показу динамічних відтінків у диригентському жесті. Вміють застосовувати жести для передачі штрихів відповідно до музичного характеру. Розвивають навички точності, концентрації та комунікації з ансамблем. Формують здатність до аналітичного мислення та художньої інтерпретації у диригентській діяльності.

Змістовий модуль 4

Тема Показ мішаних розмірів. Диригування на раз

Мета

Ознайомити студентів із особливостями диригування мішаних розмірів (5/4, 7/8, 11/8 тощо). Розкрити принципи диригування «на раз» як узагальненого показу складних метричних структур. Сформувати навички точного та виразного показу мішаних розмірів у різних темпах. Розвинути здатність до концентрації та комунікації з ансамблем у складних метроритмічних умовах.

Завдання. Вивчити поняття «мішаний розмір» та його застосування у музиці. Ознайомитися з прикладами мішаних розмірів у класичній та естрадній практиці. Засвоїти техніку диригування «на раз» (узагальнений жест для складних метрів). Навчитися координувати рухи рук у мішаних розмірах. Відпрацювати вправи на синхронізацію диригентського жесту з ансамблем у складних метричних структурах.

Зміст. Мішані розміри - складаються з двох або більше простих неоднорідних метричних груп: 5/4; 7/4; 11/4.

Тактування 5-дольного розміру.

При диригуванні 5-дольного розміру поєднуються дві прості схеми: 2-х та 3-хдольні. Порядок, в якому ці схеми додержуються залежать від структури музичної фрази. Послідовність 2-х та 3-хдольного розміру приймається в тих випадках, коли логічний наголос співпадає з першою та третьою долями. Якщо підкреслюється перша та четверта, послідовність буде - трьох та двохдольні схеми. 2 + 3 – подвоюється 3 доля; 3 + 2 – подвоюється 1 доля.

Тактування 7-ми дольного розміру. Як і 5-дольний розмір 7-дольний диригується 3+4 (2+2) подвоюються 1, 3, 4 долі двома варіантами : 4+3 ; 3+4. 4 (2+2)+3- подвоюються 1, 2, 3 долі.

Вправи на показ 5/4, 7/8, 11/8 у різних темпах; демонстрація показу «на раз»; моделювання ситуацій «диригент–ансамбль»; аналіз відеозаписів диригентських практик (звернення уваги на показ мішаних розмірів). Обговорення ролі диригування «на раз» у забезпеченні ансамблевої точності та виразності.

Завдання для самостійної роботи. Конспект «Мішані розміри та диригування на раз». Відпрацювати показ 5/4, 7/8, 11/8 перед дзеркалом у швидкому та повільному темпі. Виконати вправи на координацію рухів із метрономом (узагальнений показ «на раз»). Проаналізувати нотний текст із мішаним розміром (визначити темп і вибрати відповідну схему показу). Підготувати коротку презентацію з прикладами творів у мішаних розмірах

Очікувані результати. Здобувачі розуміють принципи показу мішаних розмірів у диригентському жесті. Володіють технікою диригування «на раз» як узагальненим способом показу складних метрів. Вміють застосовувати диригентські схеми відповідно до музичного характеру та метроритму. Розвивають навички точності, концентрації та комунікації з ансамблем. Формують здатність до аналітичного мислення та художньої інтерпретації у диригентській діяльності.

Практична робота на індивідуальних заняттях

ВПРАВИ:

1. На звільнення м'язів та суглобів.
2. На еластичність рухів.
3. Види жестів
4. Види ауфтактів
5. Функції рук. Позиції рук
6. Види зняття
7. Відпрацювання динамічної шкали. Показ *crescendo* і *diminuendo*. Показ *subito piano*. Показ *subito forte*.
8. Штрихи, види штрихів, показ їх у диригуванні.
9. Темпи, види темпів, агогіка. Відпрацювання метричних схем у помірному (повільному) та швидкому темпах.
10. Акцент синкопа
11. Фермата, види фермат
12. Робота над програмними торами, теоретичний, диригентський аналіз творів.

Питання до модульного контролю знань

МОДУЛЬ 1:

1. Особливості професії диригента.
2. Функції рук.
3. Показ вступу, різні види замаху.
4. Диригентський апарат.
5. Елементи диригентського жесту.
6. Ауфтакт, його роль в процесі диригування. Види ауфтактів.
7. Позиції рук диригента.
8. Метр. Розмір. Види розмірів. Прості розміри, відображення простих розмірів в жесті диригента.
9. Диригування «на раз»
10. Складні розміри. Види. Принципи показу складних розмірів у помірному та повільному темпах.
11. Мішані розміри. Види. Принципи показу складних розмірів у помірному та повільному темпах.
12. Перемінний розмір. Принципи та правила показу.
13. Показ зняття звучання в кінці твору. Показ в жесті.
14. Динаміка, основні види динамічних відтінків. Показ в жесті диригента.
15. Темпи, ознайомлення з основними видами темпів. Агогіка. Відображення в жесті диригента
16. Штрихи, види штрихів, показ їх у диригуванні. Показ в жесті.
17. Фермата, види фермат. Засоби їх організації в жесті диригента.
18. Акцент. Синкопа.

МОДУЛЬ 2

Теоретичний аналіз твору:

1. відомості про композитора, стиль його музики та епохи, в якій він жив, видатні твори, біографічні дані;
2. тональність твору;
3. фактура ;
4. штрихи ;
5. аплікатура;
6. темп, ритм.

Диригентський аналіз твору:

1. застосування різних видів афтактів ;
2. показ вступів інструментам;
3. амплітуда диригентського жесту;
4. аналіз диригентських труднощів (складання плану роботи на твором);
5. музичний аналіз твору;
6. аналіз виконавських труднощів.

Виконання вправ за темами програми:

Продемонструвати володіння прийомами мануальної диригентської техніки під час показу засобів музичної виразності.

Диригування двох різнохарактерних творів:

Продемонструвати технічну майстерність під час диригування музичних творів.

Продемонструвати вміння використовувати диригентський апарат, елементи диригентського жесту, позиції, рук та робочий діапазон

Виявлення вміння розуміти художній зміст виконаних творів

6.2. Структура освітнього компоненту.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма навчання						заочна форма навчання					
	Всього	У тому числі					Всього	У тому числі				
		лекційні	практичні	лабораторні	Індивідуальна	Самостійна робота		лекційні	практичні	лабораторні	Індивідуальна	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
МОДУЛЬ 1												
Змістовий модуль 1 Особливості професії диригента												
Тема 1. Особливості професії диригента. Диригентський апарат.	4				1	5	4					4
Тема 2. Показ вступу, різні види замаху. Тривалості нот.	8				1	7	8				1	7

Принципи відображення в жесті диригента. Вправи												
Тема 3. Елементи диригентського жесту. Ауфтакт, його роль в процесі диригування.	8				2	6	8				1	7
Всього змістовий модуль 1	20				4		20				2	18
Змістовий модуль 2 Засоби музичної виразності												
Тема 4. Метр. Розмір. Види розмірів. Прості розміри. Принципи диригування простих розмірів. Вправи	6				2	4	6					6
Тема 6. Показ зняття звучання в кінці твору. Вправи	4				2	2	4					4
Тема 7. Темп. Види темпів. Принципи показу. Агогіка.	6				2	4	6					6
Тема 8. Вивчення 2-х творів	9				6	3	9				2	13
Всього змістовим модулем 2	25				12		25					
Всього Модуль 1	45				16	29	45				4	43
МОДУЛЬ 2												
Змістовий модуль 3 Диригентська техніка												
Тема 9. Позиції рук диригента. Функції рук. Акцент, синкопа.	6				2	5	6				1	5
Тема 10. Фермата, види фермат. Показ в жесті	6				2	5	6					6
Тема 11. Принципи показу 6,8,9,12-дольних розмірів у швидкому (помірному) та повільному темпах	6				2	5	6				1	5
Тема 12. Динаміка, динамічні відтінки. Штрихи. Принципи показу у диригентському жесті.	6				2	5	6					6
Всього змістовий модуль 3					8							
Змістовий модуль 4 Диригентська практика												
Тема 13. Вправи: показ мішаних розмірів.	7				2	6	7					7
Тема 14. Вивчення 2-х творів	14				6	11	14				2	12
Модульний контроль знань. Диференційований залік												
Всього змістовим модулем 4					8							
Всього Модуль 2	45				16	29	45				4	43
Разом	90				32	58	90				8	82

7. Теми аудиторних занять

Теми аудиторної роботи	денна форма	заочна форма
------------------------	-------------	--------------

	навчання	навчання
Тема 1. Особливості професії диригента. Диригентський апарат.	1	
Тема 2. Показ вступу, різні види замахи. Тривалості нот. Принципи відображення в жесті диригента. Вправи	1	1
Тема 3. Елементи диригентського жесту. Ауфтакт, його роль в процесі диригування.	2	1
Тема 4. Метр. Розмір. Види розмірів. Прості розміри. Принципи диригування простих розмірів. Вправи	2	
Тема 6. Показ зняття звучання в кінці твору. Вправи	2	
Тема 7. Темп. Види темпів. Принципи показу. Агогіка.	2	
Тема 8. Вивчення 2-х творів	6	2
Тема 9. Позиції рук диригента. Функції рук. Акцент, синкопа.	2	1
Тема 10. Фермата, види фермат. Показ в жесті	2	
Тема 11. Принципи показу 6,8,9,12-дольних розмірів у швидкому (помірному) та повільному темпах	2	1
Тема 12. Динаміка, динамічні відтінки. Штрихи. Принципи показу у диригентському жесті.	2	
Тема 13. Вправи: показ мішаних розмірів.	2	
Тема 14. Вивчення 2-х творів	6	2
Разом	32	8

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи здобувачів освіти

Самостійна робота є важливою складовою всієї системи підготовки у вищому навчальному закладі будь — якої форми навчання і сприяє кращому засвоєнню та ефективному опануванню навчального матеріалу. Від ефективності та якості самостійної роботи залежить рівень засвоєння курсу «Основи диригування».

Зміст самостійної роботи здобувачів освіти визначається робочою програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Звідси першочерговим завданням викладача є:

Допомагати здобувачу вищої освіти організувати час, відведений для самостійної роботи.

Роз'яснювати здобувача освітнім зміст, форму та методику завдань: закріплення технічних прийомів диригування;

Вивчення партій вокального, інструментального ансамблю; методику аналізу ансамблевих творів.

Навчити здобувачів освіти самостійно працювати з рекомендованою літературою.

Самостійна робота допоможе активізувати пізнавальну діяльність здобувачів освіти денної форми навчання та надасть допомогу у вивченні даної освітнього компоненту здобувачам освіти заочної форми навчання.

Самостійна робота формує у здобувачів базові знання про диригентську техніку та її роль у музичному процесі. Розвиває навички аналітичного слухання та інтерпретації диригентських жестів. Навчає застосовувати диригентські принципи у практиці в тому числі і практиці звукорежисера (баланс, динаміка, темп, артикуляція). Поглиблює розуміння взаємодії диригента та звукорежисера у концертних та студійних умовах.

Підготовка до самостійної. Ознайомлення з базовими диригентськими схемами та

жестами. Демонстрація прикладів взаємодії диригента та звукорежисера. Практичні вправи: показ темпу, динаміки, акцентів. Обговорення проблемних ситуацій (наприклад, різні інтерпретації твору та їх технічне відтворення).

Теми самостійної роботи	денна форма навчання	заочна форма навчання
Тема 1. Особливості професії диригента. Диригентський апарат.	5	4
Тема 2. Показ вступу, різні види замаху. Тривалості нот. Принципи відображення в жесті диригента. Вправи	7	7
Тема 3. Елементи диригентського жесту. Ауфтакт, його роль в процесі диригування.	6	7
Тема 4. Метр. Розмір. Види розмірів. Прості розміри. Принципи диригування простих розмірів. Вправи	4	6
Тема 6. Показ зняття звучання в кінці твору. Вправи	2	4
Тема 7. Темп. Види темпів. Принципи показу. Агогіка.	4	6
Тема 8. Вивчення 2-х творів	3	13
Тема 9. Позиції рук диригента. Функції рук. Акцент, синкопа.	5	6
Тема 10. Фермата, види фермат. Показ в жесті	5	6
Тема 11. Принципи показу 6,8,9,12-дольних розмірів у швидкому (помірному) та повільному темпах	5	6
Тема 12. Динаміка, динамічні відтінки. Штрихи. Принципи показу у диригентському жесті.	5	6
Тема 13. Вправи: показ мішаних розмірів.	6	7
Тема 14. Вивчення 2-х творів	11	12
Разом	58	82

9. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Здобувачі розуміють основи диригентської техніки та її значення для звукорежисури. Володіють базовими навичками показу диригентських жестів. Вміють аналізувати диригентські дії та співвідносити їх із технічними параметрами звуку. Розвивають здатність до співпраці з диригентом у концертних та студійних умовах. Формують професійну компетентність у сфері звукорежисури через інтеграцію диригентських знань.

Вивчення техніки диригування розвивається шляхом усвідомлення здобувачем освіти знань і практичних навичок, які повинні стати вмінням знаходити диригентські жести для передачі виконавських навичок. Тому необхідно забезпечити систематичне вивчення основних положень теорії диригування, які слід супроводжувати практичними прикладами та вправами до кожного розділу для засвоєння конкретного прийому. Для успішного засвоєння необхідний візуальний показ викладачем прийомів диригування. Під час самостійного опрацювання тем здобувач вищої освіти займається науково-дослідною роботою, демонструє вміння роботи з літературними та інформаційними джерелами відповідно чого може сформулювати особисту думку, робити висновки та вільно орієнтуватись в темах завдань.

Здобувачі оволодівають базовими та поглибленими техніками диригентського жесту. Вміють застосовувати жести для передачі метроритму, динаміки, штрихів та завершення звучання. Розвивають навички точності, концентрації та комунікації з ансамблем. Формують здатність до аналітичного мислення та

інтерпретації музичного тексту. Поглиблюють професійну компетентність у сфері диригування та звукорежисури.

Доцільно користуватись музичними зразками творів української та світової класики, обробок українських народних пісень та танців, творів сучасних композиторів, використовувати музику різних жанрів та стилів, оригінальних творів для ансамблів та оркестрів народних інструментів.

- Робота над диригентськими жестами
- Робота над штрихами
- Робота над диригентськими схемами
- Знаходити і виділяти в музичній тканині головне;
- Аналізувати емоційно - образну сторону твору;
- Розвивати мову, грамотно і ясно висловлювати свої думки;

Діяльність здобувача освіти:

- практична робота над музичними творами;
- оволодіння історіографією та біографією композиторів та музичних творів;
- розвиток диригентських якостей у процесі виконання музичних творів.

Навички soft skills: Навички самоорганізації. Презентаційні навички.

Здатність оволодівати сучасною інформацією. Демонструвати критичне мислення. Забезпечення проходження курсів неформальної освіти.

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

На заняттях з диригування застосовуються такі методи навчання:

- **метод розв'язання різних за ступенем складності навчальних завдань** (формування у здобувачів освіти практичних умінь, навичок, активізує їх діяльність);
- **словесно-ілюстративний метод** (поєднання викладачем словесних пояснень з ілюстративним показом технічних прийомів диригування);
- **креативний, творчий метод** (створення здобувачем освіти оригінальних варіантів, інтерпретацій творів.);
- **інтеграційний метод** (акумуляція і синтез знань з різних фахових дисциплін);
- **практична робота** (використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань).
- **вправи** (цілеспрямоване повторення окремих дій з метою формування умінь і навичок).
- **контролю та самоконтролю** (перевірку рівня засвоєння знань, сформованості вмінь і навичок)

11. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Інструменти та обладнання:

1. Комп'ютер (ноутбук)
2. Фортепіано «Україна»

Програмне забезпечення:

- Положення про організацію освітнього процесу
- Положення про академічну доброчесність
- Положення про науково-дослідну та творчо-пошукову роботу здобувачів вищої освіти Комунального закладу вищої освіти Київської обласної ради «Академія мистецтв імені Павла Чубинського»
- Навчальний план
- Освітня професійна програма
- Силабус
- Робоча навчальна програма.
- Наукова, навчальна та методична література
- Нотний матеріал для проведення практичних занять;
- Наочність

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

12.1. Основна література

1. Біляєва Н. В. Диригентський жест: знак, символ, смисл. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти Вип. 48 Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського: 2018
2. Виразні прийоми та їх роль у диригентській практиці. print:page,1,50782-Vyrazitel-nye-priemy-i-ih-rol-v-dirizherskoiy-praktike.html 2013р.
3. Гамкало Д. Диригентське мистецтво // Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [онлайн] / гол. редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=24362 (дата перегляду: 04.05.2022)
4. Го С. Вивчення творчості видатних диригентів України як засіб формування диригентських умінь учителів музичного мистецтва. – 2023.
5. Голючек М. С. Основні прийоми володіння технікою диригування: навч.-метод. посіб. Київ: ДНМЦЗКМО, 2020. 75 с.
6. Горобець В.П., Методичні особливості підготовки здобувача освіти-диригента до роботи надмузичним твором. Інноваційна педагогіка: Випуск 19. Т. 3. 2019. – 79-82с.
7. Іванова Ю. М. Артистизм у контексті фахової підготовки здобувача освіти-хормейстера. Харківська державна академія культури, м. Харків. Культура України. Випуск 61. 2018
8. Карась Г. Хорова родина «Первоцвіт» (до 130-річчя заснування народного аматорського хору «Первоцвіт» Народного дому села Микитинці): монографія. Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2020. 288 с.
9. Карась Г. Хорова родина «Первоцвіт» (до 130-річчя заснування народного аматорського хору «Первоцвіт» Народного дому села Микитинці):

- монографія. Івано-Франківськ: МістоНВ, 2020. 288 с.: іл.
10. Каушніян Я.М. Вокаліз в українській музиці: традиції та жанрово-стилістичні новації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво» / Я.М. Каушніян — Харків., 2019. — 22 с
 11. Кириленко Я. О. Теоретичні та практичні засади диригентської підготовки : навч. посіб. / Кириленко Я. О. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. — 108 с.
 12. Кириленко Я. О. Вокально-ансамблеве та диригентське мистецтво: інноваційні підходи до підготовки фахівців. – 2023
 13. Коржавих, І. М., & Юришева, Л. В. Сутність художньої техніки диригування. Наукові записки кафедри педагогіки, (39), 2017 с.106-111 <https://periodicals.karazin.ua/pedagogy/article/view/9253>
 14. Кречко Н.М. Фах диригування. Практикум для здобувачів освіти ф-ту «Музичного мистецтва» спеціалізації хор. Диригування., К. Ліра 2017 140 с.
 15. Ляшко М. Мистецтво диригування як феномен музичної культури. SCIENCE, RESEARCH, DEVELOPMENT №3
 16. Микола Леонтович. Хорові твори / ред.- упоряд. В. Кузик. Київ: Музична Україна, 2019. 464 с.
 17. Масленнікова Ю. Л., Степанюк А. В. Мистецтво диригування як феномен музичної культури України Innovative Solutions In Modern Science № 8(27), 2018
 18. Музичний світ. Збірка п'єс для фортепіано. 4 клас. /Ред.-упор. Н. І. Баличева, Н. І. Леонтьєва. – Х. : "Науково-методичний центр, м. Київ", 2015. – 48 с.
 19. Мурза С. М. Диригентський жест як об'єкт семіотичного аналізу [текст] / С. Мурза // Наук. вісн. / Одеська держ. муз. акад. імені А. В. Нежданової. — Одеса, 2019. — Вип. 29, кн. 1 : Музичне мистецтво і культура. — С. 42-51.
 20. Мурза С. М. Диригентський жест як інструментально-виконавський феномен : компаративно-технологічний підхід [текст] : автореф. дис. ...канд. мистецтвознавства : 17.00.03 – муз. мистецтво / Мурза Світлана анатоліївна ; Одес. нац. муз. акад. ім. А. В. Нежданової. – Одеса, 2021. – 19 с
 21. Ніколаєнко П. М. Теорія і методика початкового навчання диригування майбутніх учителів музики. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. 192 с
 22. Особистісно орієнтовані технології навчання у диригентській підготовці Ц здобувачів освіти-початківців / Уклад.: І. О. Цюряк. Є. В. Роговська. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2022. 80 с.
 23. Потапчук Т., Сверлюк Я., Сверлюк Л. Історичні витоки диригентсько-оркестрового мистецтва. Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Педагогічні науки Випуск 2 (55), 2023 с.17-21
 24. Петрик С. В. Диригентська техніка як важливий компонент мистецтва диригування [Електронний ресурс] / Світлана Василівна Петрик //

- Культура України. – 2012. – Випуск 39. – Режим доступу: khsac.in.ua/kultura39/34.pdf
25. Сивак І. Ю., Прокулевич О. В. Диригування як вид мистецтва : дис. – ВЦП "Візаві".
26. Сінхуа Г. ДО ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ДИРИГЕНТСЬКОГО МИСТЕЦТВА В УКРАЇНІ // Вісник науки та освіти. – 2023. – №. 2 (8).
27. Смирнова Т. А. Теорія та методика диригентсько-хорової освіти у вищих навчальних закладах: психолого-педагогічний аспект : монографія / Т. А. Смирнова; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С.Сковороди.
28. Теряєва Л.А. Оцінювання ефективності застосування методів, форм, видів та засобів навчання на заняттях з хорового диригування Освітологічний дискурс, 2020, № 2 (29).
29. Юнда В. В. Форми та методи розвитку самостійної пізнавальної діяльності здобувачів освіти на уроці диригування / В. В. Юнда // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Пед. науки. - 2012. - № 11, ч. 1. - С. 251-255.
30. Фортепіано. 2 клас. /Ред.-упор. Б. О. Милич. – К. : Музична Україна, 2016. – 80 с.
31. Фортепіано. 3 клас. /Ред.-упор. Б. О. Милич. – К. : Музична Україна, 2016. – 76 с.
32. Shatova, I. Диригентські основи одеської хорової школи: науково-творча спадщина та сучасні аспекти теорії хорового диригування. *Музичне мистецтво і культура*, 2(36), (2023). 25-42.
33. Шевченко Вікторія Володимирівна, Добронравова Світлана Альбертівна, Ноздріна Олена Юрійівна Виконавські аспекти діяльності хорового диригента // Вісник Маріупольського державного університету. Сер.: Філософія, культурологія, соціологія. 2018. №15. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vikonavski-aspekti-diyalnosti-horovogo-dirigenta> (дата обращения: 07.09.2023).
34. Шумська Л. Ю. Хорове диригування : навч. посіб. / Л. Ю. Шумська. – 2-ге вид., доповн. та перероб. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 105 с.
35. Шурдак М.І. Аналіз музичних творів. Теоретичний матеріал для практичної та самостійної роботи. Частина 1: методичні рекомендації. Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2022, 23 с.

12.2. Додаткова література

1. Берегова О. Діалог культур: образ іншого в музичному універсумі. Київ: Інститут культурології НАМ України, 2020. 304 с.
2. Гордійчук М.М. Історія української музики в шести томах. – К., «Наукова думка», 2016.
3. Корній Л. Історія української музики. Ч.1. – К.; Нью-Йорк, 2017. - 314 с.
4. Кучерук В.Ф., Кучерук Н.П. Оркестрове диригування : методичні

- рекомендації до практичних занять з курсу «Оркестрове диригування». Луцьк, 2016. – 15 с.
5. Макаренко Г. Творчість диригента: естетична цінність гармонії [текст]/Герман Макаренко // Київське музикознавство : зб. ст. / Нац. муз. акад. України імені П. І. Чайковського [та ін.]. — К., 2007. — Вип. 23 : Культурологія та мистецтвознавство. — С. 160—170.
 6. Мартинюк А. К. Диригентська школа Миколи Малько у науковому просторі //Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. – 2020. – №. 190. – С. 113-117.
 7. Костенко Л. В., Шумська Л. Ю. Методика викладання хорового диригування : навч. посіб. для магістрантів закладів вищої освіти. 2-ге вид., доповнене та перероблене. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. 145 с.
 8. Кучерук В. Ф. Практикум роботи з інструментальним колективом : навч. посіб. для студ. закл. вищ. освіти / Володимир Феофілович Кучерук, Надія Петрівна Кучерук., Петро Йосипович Шиманський. – Луцьк : Вежа-Друк, 2018. – 88 с.
 9. Кучерук В. Ф. Методика і практикум роботи з колективом : навч. посіб. для студ. закл. вищ. освіти / Володимир Феофілович Кучерук, Надія Петрівна Кучерук., Петро Йосипович Шиманський. – Луцьк : ВежаДрук, 2018. – 88 с.
 10. Овсянніков В. Поп-рок як репрезентативний напрям сучасної української музичної культури. // Монографія. – Київ: НАКККіМ, - 2020 р. – 160 с.
 11. Олексюк О.М. Музична педагогіка: Навчальний посібник / О.М. Олексюк. К.: Київ. унт ім. Б. Грінченка, 2018. – 188 с
 12. Ракочі В. О. Еволюція інструментального соло як відображення розвитку симфонічного оркестру кінця XVIII-початку XX століть : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 – муз. мистецтво / Ракочі Вадим Олександрович; Нац. муз. акад. ім. П. І. Чайковського. – Київ, 2016. – 18 с.
 13. Сивак І. Ю., Прокулевич О. В. Диригування як вид мистецтва : дис. – ВЦП" Візаві".
 14. Сінхуа Г. ДО ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ДИРИГЕНТСЬКОГО МИСТЕЦТВА В УКРАЇНІ //Вісник науки та освіти. – 2023. – №. 2 (8).
 15. Сіненко О. О. Аналіз музичних творів : практикум. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 112 с.
 16. Стрілець А. М. Формування оригінального репертуару для оркестру народних інструментів ХНУМ імені І.П. Котляревського як історична місія Харківських композиторів (1950-1960) [текст] / А. Стрілець // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. ст / Харківський нац. ун-т мистецтв імені І.П. Котляревського. – Харків: ХНУМ, 2021. – Вип. 60. – С. 216-238.
 17. Стрілець А. М. Теоретичні засади виховання диригента оркестру народних інструментів. [текст] / А. Стрілець // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. ст. / Харківський нац. ун-т

мистецтв імені І.П.Котляревського; ред.-упоряд. Ю.П.Величко, Л.В.Русакова. – Харків, ХНУМ, 2021. – Вип. 61. – С 26-49.

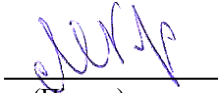
18. Стрілець А. М. Наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту на здобуття ступеня Доктор мистецтва «Діяльність оркестру народних інструментів ХНУМ імені І.П.Котляревського в історичному хронотопі»/ А.Стрілець//Харківський нац. ун-т мистецтв імені І.П. Котляревського. – Харків: ХНУМ, 2022. – 148 с.
19. Фах диригування : практикум для здобувачів освіти ф-ту музичного мистецтва снціалізації хорове диригування / [ред.-упоряд. Н.М. Кречко]. Київ : видавництво Ліра-К, 2017, 140с.
20. Хрестоматія хорового співу: навчально-методичний посібник в 3 ч. / упоряд. М. Камінська. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 142 с.

12.3. Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

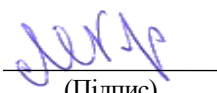
1. [1466/Dirizir and dirizersk praktika Pr.pdf](#)
2. [http://resolver.gpntb.ru/purl?docushare/dsweb/Get/Resource-2517/Dirizir and dirb;trskay praktika Pr\(1\).pdf](http://resolver.gpntb.ru/purl?docushare/dsweb/Get/Resource-2517/Dirizir and dirb;trskay praktika Pr(1).pdf)
3. <http://resolver.gpntb.ru/purl?docushare/dsweb/Get/Resource-244/Dudin dirigirovanie+.pdf>
4. http://vivaldi.msuc.org/Gindullin_instr.pdf/
5. Енциклопедія мережі Інтернет URL: <https://uk.wikipedia.org> 4 Відео і фонотека мережі Інтернет URL: <http://www.youtube.com/>
6. Сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського URL: <http://nbuv.gov.ua/>
7. Українська автентична музика URL: <http://www.folk.org.ua/>
8. <https://musicnotes.info/>
9. <https://www.musicaneo.com/ru/>
10. <http://notes.tarakanov.net/katalog/kompozitsii/lychshee-dlya-fortepiano/>
11. <https://nottka.com/fortepiano/>
12. <http://ukrnotes.in.ua/poshuk.php>
13. <https://www.pisni.org.ua/links/notes.html>
14. <https://proridne.com/content/%D0%BF%D1%96%D1%81%D0%B5%D0%BD%>
15. https://osnovydyryhentskoytehniky.blogspot.com/2017/11/blog-post_27.html

Результати перегляду робочої програми освітнього компоненту

Робоча програма перезатверджена на 2021 / 2022 н.р.
зі змінами (оновлена загальна кількість годин освітнього компоненту, у тому числі години індивідуальної і самосійної роботи, уточнені методи роботи та форми контролю знань). протокол № 1 від 25 серпня 2021р.

Завідувач кафедри Краснитський М.М.
(Підпис) (Прізвище, ініціали)

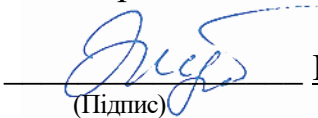
Робоча програма перезатверджена на 2022 / 2023 н.р.
зі змінами (оновлено список рекомендованих джерел на основі рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 21.06.2022 про історико-культурну складову освітнього процесу).
протокол № 1 від 30 серпня 2022 р

Завідувач кафедри Краснитський М.М.
(Підпис) (Прізвище, ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 2023 / 2024 н.р.
зі змінами (затвердження виконуючим обов'язки завідувача кафедри наказ № 200-К від 31 серпня 2023р.) Протокол № 2 від 01 вересня 2023 р.

В.о. завідувач кафедри Карпенко-Боднарук Ж.Л.
(Підпис) (Прізвище, ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 2024 / 2025 н.р.
зі змінами оновлено системи оцінювання, відповідно положенню про порядок оцінювання досягнень здобувачів освіти та визначення академічної різниці й перезарахування освітніх компонентів, затвердженого протоколом вченої ради від 30 серпня 2024 р.,
зі змінами в навчальному плані, затверджених рішенням кафедри протокол № 11 від 24 червня 2024 рік.
Протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.

Завідувачка кафедрою Карпенко-Боднарук Ж.Л.
(Підпис) (Прізвище, ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 2025 / 2026 н.р.

відповідно наказу МОН № 842 від 13.06.2024 «Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти», спеціальностям переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 року № 1021), Наказ Міністерства освіти і науки України від 19.11.2024 р. № 1625 із змінами і доповненнями від 05.12.2024 р. № 1709. Зі змінами в навчальному плані, затверджених рішенням кафедри протокол № 12 від 24 червня 2025 рік.

Протокол № 1 від 30 серпня 2025 р.

Завідувачка кафедрою

(Підпис)

Карпенко-Боднарук Ж.Л.

(Прізвище, ініціали)